

Георги Карасимеонов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Година 16, брой 4, Октомври-декември 2016

- Оставката на правителството изправя страната пред нова политическа ситуация. Предизвикателствата пред България след заплахите на Ердоган към Европа, че ще пусне бежанците, стават все по-големи. Перспективата да няма легитимно избрано правителство и работещ парламент след 22 януари 2017 г., засилва рисковете пред страната. Резултатите от президентските избори, които бяха спечелени от Румен Радев, откритоиха нова политическа ситуация. След като ГЕРБ и БСП върнаха мандатите за формиране на правителство в този парламент, най-вероятно и третата парламентарна група, Реформаторския блок, поканена от президента, няма да сполучи в това начинание. Това означава, че ще се върви към предсрочни избори. По всичко личи, че се наблюдава разместване на основните играчи в партийната система, която вероятно ще се реструктурира на бъдещите парламентарни избори.
- ГЕРБ записа първо тежко изборно поражение от началото на своето съществуване като партия. Това показва, че в партията има умора и износване от участието си толкова години в управлението. Досега партията залагаше предимно на харизмата на своя лидер, но е видно вече, че и този ресурс все повече се изчерпва. Загубата е възможност за ГЕРБ да направи преоценка на политиките си и публичния си образ, и да „освежи“ партията.
- БСП постигна важна изборна победа. Тя може да бъде началото на подем в партията и гаранция за промени, искани от новото ѝ ръководство начело с Корнелия Нинова. Основно предизвикателство пред БСП е дали ще съумее, като най-голямата и авторитетна партия в ляво, да намери пътища към другите леви формации за обединение на левицата.

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
Анализи

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Политическата ситуация.....	2
1.1 Вътрешна политика.....	2
1.2 Външна и европейска политика.....	4
1.3. Бежанска криза.....	5
2. Състояние и развитие на основните политически партии.....	6
2.1. Тенденции в парламентарно представените партии, подкрепящи правителството.....	6
2.1.1. ГЕРБ.....	6
2.1.2. Реформаторски блок.....	7
2.1.3. Патриотичен фронт.....	9
2.2. Тенденции в парламентарната опозиция.....	9
2.2.1. БСП-лява България.....	9
2.2.2. ДПС.....	10
2.2.3. БДЦ.....	11
2.2.4. Атака.....	12
2.2.5. АБВ.....	12
2.3. Позиции на партиите по външната и европейската политика.....	13
3. Обществено мнение.....	14
4. Основни изводи и прогнози.....	14

1. Политическата ситуация

1.1 Вътрешна политика

Политическата ситуация мина под знака на проведените президентски избори. Предизборната кампания на практика закъсня, поради това, че ГЕРБ обявиха дни преди официалния старт на кампанията своя кандидат-президент – председателят на Народното събрание Цецка Цачева. Още в началото на кампанията като фаворити се очертаха кандидатите на двете водещи партии ГЕРБ и БСП – Цецка Цачева и Румен Радев. Социологическите проучвания в началото на кампанията даваха предимство на Цачева, но с приближаването на изборите разликата между двамата кандидати се стопяваше. Нито една агенция обаче не прогнозира, че Радев ще бъде с по-висок резултат от Цачева още на първия тур. Причините за това могат да бъдат потърсени в самата предизборна кампания. Двата основни претенденти за президентския пост проведоха два телевизионни дебата – единия преди първия тур, а втория седмицата преди балотажа. И на двата диспута по мнение на анализатори, Румен Радев се е справил по-добре.

Като цяло кампанията на ГЕРБ може да бъде оценена като неуспешна. Късното обявяване на кандидата, липсата на харизма у Цачева, оказаха влияние върху крайния резултат. Цачева заложи на позитивна кампания, като акцентираше на свършеното от ГЕРБ. Тя обещаваха, че ако бъде избрана за президент ще води прогнозируема външна политика и ясно ще следва евроатлантическия курс на страната. В кампанията активно се включиха премиерът Бойко Борисов и зам.-председателя на партията Цветан Цветанов.

Уверен в победата на първия тур на

изборите, премиерът Борисов заяви, че ако на първия тур Цачева е втора веднага ще подаде оставка. Мнозина анализатори впоследствие окачиха тази заявка на Борисов като грешка, тъй като е превърнал президентските избори във вот на доверие към правителството, което оглавява.

За разлика от Цачева Румен Радев насочи своите послания към по-широк спектър от граждани. През цялата кампания той заявяваше, че се обръща не само към избирателите на БСП и на левицата, но и към всички български граждани. Радев заяви, че не търси подкрепа от партии, а от българските граждани. Акцент в неговата кампания бе и патриотичната тема – защитата на националния интерес и суверенитета на България. По думите му България трябва да има независима позиция по вътрешно-политическите и външно-политическите въпроси, а не някой отвън да й налага решения. Една от темите върху, която се фокусира Радев и заради, която срещна нападки от десните формации, е позицията по отношение на санкциите към Русия. В хода на кампанията Радев на няколко пъти сподели, че санкциите трябва да бъдат преразгледани, защото вредят на Европа и на България в частност. По думите му страната е загубила много от тези санкции от икономическа гледна точка. Той обаче призова за намиране на общоевропейско решение и консенсус за отпадане на санкциите, но и за трайно решение на конфликта в Източна Украйна.

Друг въпрос, който предизвика полемика, е позицията на Радев по отношение на анексията на Крим. Той заяви, че има нарушаване на международното право и това е ясно за всеки, но фактите и реалността показват, че в момента

„над Крим се вее руски флаг“. Тези негови тези накараха опонентите му в кампанията да го определят като „проруски кандидат“, нещо което и Цеца Цачева опитваше да изтъкне по време на дебатите си с него.

Останалите кандидати зложиха на различни стратегии. Красимир Каракачанов постави акцент основно върху бежанската криза и върху защита на държавната граница. Той настояваше за настаняване на мигрантите в бежански центрове от затворен тип в близост до границата, незабавното екстрадиране на икономическите имигранти, както и за предприемане на мерки от страна на държавата срещу каналджийството.

Кандидатът на Реформаторския блок Трайчо Трайков заложи на кампания, в която се обяви за единствения претендент за поста, който може да бъде алтернатива на статуквото. Той критикуваше Радев по отношение на неговите външно-политически послания, а Цеца Цачева затова, че ще бъде президент, който ще слуша безропотно премиера и лидер на ГЕРБ, Бойко Борисов.

Бизнесменът Веселин Марешки, който бе една от изненадите на тези избори, насочи своите послания към хората, които изпитват неприязън към политиките, затова и успя да привлече протестен вот. Марешки, който има верига от аптеки, където продава по-евтино лекарства и бензиностанции с по-евтино гориво, критикуваше картела в сферата на горивата – тема, върху която обеща да се концентрира и като президент.

Президентските избори очаквано се проведоха в два тура. Румен Радев и Илиана Йотова победиха на първия тур с гласовете на 25,44% от избирателите, равняващо на 973 511 гласа. Цеца Цачева и Пламен Манушев се наредиха

втори с резултат - 21.96% от гласовете или 840 525 гласа. Трета остана кандидат-президентската двойка Красимир Каракачанов-Явор Нотев с 14.97% (572 963 гласа). На четвърто място е Веселин Марешки - с 11,17 на сто от гласовете (427 660 гласа). Пети е кандидат-президентската двойка Пламен Орешарски-Данаил Папазов - с 6,63% (253 726 гласа). Шести са кандидатите на Реформаторския блок - Трайчо Трайков и Съби Събев - с резултат от 5,87 на сто (224 637 гласа). Следват кандидатите на АБВ Ивайло Калфин и Любомир Халачев с 3,28% на сто от гласовете, кандидатите на Движение 21 и НДСВ - Татяна Дончева и Минчо Спасов с 1,81%.

На 6 ноември заедно с първия тур на президентските избори се проведе и националният референдум, иницииран от шоумена Слави Трифонов. И на трите въпроса – за въвеждане на мажоритарна избирателна система в два тура, за намаляване държавната субсидия за политическите партии на 1 лев и въвеждането на задължително гласуване гражданите масово отговориха утвърдително. Въпреки това около 12 хиляди гласа не достигнаха референдума да бъде задължителен за парламента. Сега по въпросите на референдума ще трябва да се произнесе Народното събрание.

Вторият тур на президентските избори, който се проведе на 13 ноември, бе спечелен убедително от Румен Радев с малко над 59% от гласовете. За него гласуваха над 2 млн. избиратели. Цачева остана втора с близо 800 000 гласа по-малко от победителят или 36% от действителните гласове. 4,4% са гласували с „не подкрепям никого“.

На пресконференцията след победата на изборите новоизбраният прези-

дент Румен Радев заяви, че това е началото на най-важната мисия в неговия живот – да работи за сигурна, благоденстваща и мирна България. Той обяви, че ще „заложи на приемственост в диалог с българските граждани, ще се ръководя от законите, спазването на човешките права“.

Радев, който спечели симпатиите на левите с обещанието си за по-близки отношения с Русия се изказа предпазливо за бъдещия си външно-политически курс. По думите му политиката, „свързана със санкциите срещу Русия, е работа на правителството, но това не значи, че президентът, който представлява страната, не може да бъде активен и да търси диалог по темата и с колегите си в Европа, и с Русия. В рамките на Европа има различни гласове. Но по този въпрос той заяви, че ще работи в тясно сътрудничество с правителството и с партньорите в ЕС.

Радев заяви, че с неговата победа е спечелила България. По думите му хората са преодолели апатията и страха. Той заяви, че „въпреки блъфове на властта за апокалипсис, гражданите са гласували за промяна“. Според него вотът е отрицателна оценка на властта и че в България има нова политическа ситуация.

Цачева призна поражението, а премиерът Борисов обяви, че ще подаде оставка заради загубата. Оставката бе гласувана от Народното събрание и страната се намира на прага на предсрочни парламентарни избори. Двете най-големи партии в парламента ГЕРБ и БСП заявиха, че незабавно ще върнат мандата, който ще получат за съставяне на правителство от президента, така както е по конституция. Само от Патриотичния фронт и Реформаторския блок,

ако получат третия мандат, са склонни да направят опит да съставят правителство, но с уговорката, ако бъдат подкрепени от ГЕРБ.

След като ГЕРБ и БСП върнаха мандатите за формиране на правителство в този парламент, най-вероятно и третата парламентарна група, Реформаторския блок, поканена от президента, няма да сполучи в това начинание. Това означава ще се стигне до предсрочни избори и назначаване на служебно правителство от сега действащия президент. Според конституцията на страната последните три месеца от своя мандат президента не може да разпусне парламента и да насрочи дата за нови избори. Ето защо това ще направи новия президент Радев след като встъпи в длъжност на 21 януари. По този начин изборите най-вероятно, ако се стигне до тях, ще бъдат проведени в край на март 2017 г.

1.2 Външна и европейска политика

Правителството на България реши, че ще подкрепи подписването на споразумението между Европейския съюз и Канада - СЕТА, само при „необратими гаранции от страна на канадското правителство за падането на визите за всички български граждани“.

От правителството посочиха, че „само такъв подход би позволил на България да се възползва равноправно от постигнатите договорености, а българските икономически субекти да бъдат конкурентни на останалите от държавите-членки и от Канада“.

Новоизбраният президент Румен Радев заяви, че като встъпи в длъжност ще сезира Конституционния съд за споразумението СЕТА, тъй-като счита, че то е противоконституционно.

1.3. Бежанска криза

В края на ноември в бежанския лагер в Харманли избухнаха сблъсъци между пребиваващите там мигранти и органите на реда. До това се стигна след като мигрантския център бе поставен под карантина и бе забранено на мигрантите да напускат, заради появили се случаи на краста. По данни на Агенцията за бежанците в центъра в Харманли има около 2700 души. След размириците лагерът в Харманли е сериозно повреден като са нанесени значителни материални щети. Стигна се и до атаки срещу органите на реда. Полицията използва водни оръдия и гумени куршуми. Над 400 мигранти са задържани заради вандалските прояви. Пострадали са над 20 полицаи. На всички, извършили вандалски действия в бежанския лагер в Харманли, ще бъдат повдигнати обвинения от прокуратурата.

Премиерът в оставка Бойко Борисов отиде на място още в нощта на безредиците. Той предупреди да се внимава с призивите за саморазправа, защото това може да доведе до ескалация на напрежението. Борисов отправи призив гражданите да внимават какво се качва в социалните мрежи, защото това може да провокира ответни реакции от терористични групи.

Размириците в лагера в Харманли са предизвикани предимно от афганистанци. Председателят на Агенцията за бежанците Петя Първанова направи връзка между мигрантските протести тук и в чужбина. По думите ѝ така е било, когато „Кале се запали - и в Харманли имаше инцидент, когато в Германия имаше инцидент, и тук имаше. Вчера се запали остров Лесбос, сега и тук. Очевидно имат връзка помежду си“. Премиерът Борисов също допусна, че е възможна

външна организираност на бунта, като целта е да се привлече вниманието върху бежанския въпрос и така да се оказва натиск на политиците в Европа.

Борисов съобщи, че през декември започва екстрадицията на афганистанците. По-късно премиерът Борисов заяви, че е установен главният организатор на бежанския бунт в Харманли. Той е в България от четири месеца. Преди това е пребивавал в Германия, където е бил осъден за разпространение на наркотици на година и половина затвор и е бил експулсиран. Борисов отказа да даде повече информация и дори не пожела да уточни дори националността на организатора, обяснявайки само, че не е сириец.

Премиерът каза още, че се създава организация за разселване на около 1000 души от лагера в Харманли в бивши казарми на границата. Те щели да бъдат разпределяни в групи от 50 до 100 души. По думите му лагерът в Харманли няма да съществува повече в сегашния си вид, а като център, в който ще бъдат настанявани семейства с деца. Премиерът в оставка каза още, че на мигрантите вече ще се гледа като на представители на две групи. Първата, която мирно и тихо чака решението за закрила по европейските директиви. В другата група ще влизат бежанците, които не спазват закона и не откликват на българската толерантност.

Събитията в Харманли доведоха до политически реакции от страна на основните политически партии. Лидерът на БСП Корнелия Нинова посочи ГЕРБ като виновни за случилото се в Харманли и заяви, че левицата няма да носи отговорност за техните грешки. Според нея са необходими спешни мерки като

незабавна екстрадиция на икономическите мигранти, разполагане на армията на границата и драконовски мерки срещу нелегалното пресичане и ускорено довършване на оградата. Нинова се обяви и за преразглеждане на Дъблинското споразумение.

Лидерът на ВМРО Красимир Карачанов се обяви за „изграждането на специализирани лагери от закрит тип, които задължително да са в близост до границата, извън населените места и да осигуряват краткотрайно задържане до екстрадирането на лица“. По думите му събитията в Харманли са показали неподготвеността на този вид лагери за овладяване на събития, при които се проявява масова агресия. От Патриотичен фронт настояват още Министерски съвет да засили мерките за охрана на държавната граница и центровете за настаняване на емигранти и да разпреди употреба на сила при необходимост за справяне с масови безредици.

Според лидерът на ДСБ, Радан Кънев, случилото се в Харманли е „каскада от провали на българските институции, което е довело до пробив в националната сигурност“. Той посочи, че каналджийството по границите се усилва, а осъдени каналджии няма, което означава пробив в МВР. Кънев определи като безумие афганистанци и сирийци да бъдат вкарвани в един лагер и посочи, че от два месеца има действащо споразумение за реадмисия между България и Афганистан, но нито един афганистанец не е репатриран по силата на това споразумение. По думите му, превръщането на общежитие от отворен тип в затворен, е трябвало да бъде внимателно планирана полицейска операция, а не стихийно популистко действие.

2. Състояние и развитие на основните политически партии

2.1. Тенденции в парламентарно представените партии, подкрепящи правителството

2.1.1. ГЕРБ

ГЕРБ прие тежко изборната загуба. Това е първата загуба на партията на национално ниво след първото ѝ явяване на избори през 2007 г. От партията не направиха точен анализ на обществените настроения в страната непосредствено преди предизборната кампания. Късното обявяване на тяхната кандидат-президентска двойка – дни преди старта на официалната предизборна кампания, грешки в хода на самата кампания, както и необмислени решения на правителството, като например смяната на българската кандидатура за шеф на ООН, доведоха до натрупване на негативни настроения сред широк спектър от граждани. Номинирането на Цеца Цачева също може да бъде отчетено като грешка, нещо, за което спомена и премиерът Борисов между двата тура на изборите. Цачева е от политиките в ГЕРБ със сравнително нисък рейтинг, а Народното събрание на което е председател, се ползва с одобрението на 9% от българските граждани. Другите кандидатури - на кмета на София Йорданка Фандъкова и кмета на Бургас Димитър Николов, и вицепремиера Томислав Дончев се ползват с много по-високо обществено одобрение. Премиерът и лидер на ГЕРБ Бойко Борисов сподели, че те не са били номинирани, защото не е искал да нарушава работата на институциите, които оглавяват.

Тежък удар за ГЕРБ бе факта, че загуби изборите в големите градове на страната, където традиционно имаше силно надмощие през изминалите годи-

ни. Дори в София и Пловдив, където десницата винаги е получавала най-голяма подкрепа, Цецка Цачева остана втора след Румен Радев и на двата тура на изборите.

Премиерът и лидер на ГЕРБ Бойко Борисов заяви, че загубата на „ГЕРБ е категорична, ясна и от нея ще бъдат изведени поуки“. По думите му на тези избори „хората ни казаха – нещо не е така, както трябва. Вашите приоритети може би са добри, но явно има други по-добри. Защото винаги съм считал, че всеки ден даваме видими неща – магистрала, жп линии, театри, санирани училища, блокове и какво ли не още, субсидии за земеделците. Нещо значи недооценяваме, нещо не усещаме, което хората ни го подказват.“

Удар по ГЕРБ бе и загубата на кметските избори в район Младост в столицата. Младост, който е един от най-големите по население квартали в София проведе частични избори за районен кмет след като предишния кмет подаде оставка след скандали и протести на граждани, поради презастрояването на квартала. На балотажа кандидата на ГЕРБ загуби от независимия кандидат Десислава Иванчева.

В следващите месеци ГЕРБ ще фокусира своята работа в анализ на загубата. Най-вероятно ще бъдат извършени редица кадрови промени в структурите на партията. Поне на този етап едва ли ще се стигне до промени и в централното ръководство на партията, но на едни евентуални предсрочни избори такива не са изключени.

Загубата на ГЕРБ е тежък удар и по зам.-председателя на партията и председател на парламентарната група, Цветан Цветанов, като дългогодишен ръководител на предизборния щаб на партията. Цветанов също заяви, че ГЕРБ ще извлече

поуки от загубата и на следващите избори ще излезе по-силна.

2.1.2. Реформаторски блок /РБ/

Президентските избори бяха последните, на които Реформаторския блок се явява в този формат. Дългоочакваното разцепление в блока вече е факт, след като ДСБ начел с Радан Кънев заяви, че оттук нататък ще действа самостоятелно и ще работи по нов политически проект.

Кандидат-президентската двойка на РБ Трайчо Трайков- Съби Събев получи малко над 5,8% от гласовете, равняващо се на 220 000 гласа. Въпреки че този резултат се припокрива с резултата на Реформаторския блок от последните парламенти избори, техните кандидати се наредиха шести.

Като цяло лидерите на Реформаторския блок оцениха положително полученния резултат от Трайчо Трайков. Същевременно обаче напрежението в блока, което се засили изключително много след като Радан Кънев и ДСБ се обявиха за опозиция в края на миналата година, доведе до дългоочакваната развръзка.

Партиите от Реформаторския блок, без ДСБ, подписаха ново коалиционно споразумение, с което изразяват волята си да продължат заедно напред. ДСБ също са били поканени, но на този етап не са се отзовали на поканата.

Лидерът на ДБГ Меглена Кунева уточни, че споразумението остава отворено в срок от три месеца и към него може да се присъединят и други желаещи. След този срок ще бъде подготвен цялостен проект за ново коалиционно споразумение между партиите от Реформаторския блок и ще бъде изработена пътна карта за стратегическо и организационно развитие на РБ.

От своя страна лидерът на ДСБ Радан

Кънев заяви, че Реформаторският блок просто се е изчерпал. По думите му се е стигнало до демонстрация, че Реформаторският блок може да „назначи Бойко Борисов за свой шеф и да стане най-верен изпълнител на най-мокрите му поръчки“. Кънев прогнозира, че ни очаква протест срещу серия от корумпирани управления, които са излъгали доверието на българите. Той допълни, че предстои тежка и изключително неравностойна битка за запазване на модерното развитие на България, на българския патриотизъм и на самите основи на свободата, на пазарната икономика.

Лидерът на ДБГ Меглена Кунева заяви, че въвеждането на 100% мажоритарно гласуване е изключително опасно. По думите ѝ политическите партии са подценили темата, а е трябвало още в кампанията да предупредят гражданите какви опасности крие подобен род избирателна система. Според Кунева по удачен вариант би бил пропорционална избирателна система с преференция без праг, което е „честно и справедливо“, а и по този начин гражданите ще имат възможност да гласуват за личности. Депутатът от ДБГ Димитър Делчев подкрепи доводите на Кунева като заяви, че ако бъде въведена мажоритарна избирателна система на два тура в парламента ще влязат олигарси, ще се „стигне до двуполюсен модел или модел с 2 до 3 големи партии в парламента и те няма да представляват всички граждани“.

Съпредседателят на парламентарната група на РБ Найден Зеленогорски посочи, че „националпопулистите“ в последно време са взели връх и „срещу тях трябва да се изправи разумна политика, която слага не партийни и предизборни, а националните интереси и сигурност на първо място“.

В края на ноември във Велико Търново се проведе националното съвещание на ДСБ, на което лидерът на партията Радан Кънев даде заявка за нов политически проект. По думите му на страната е нужен „договор за нова българска република“, който да обедини свободните хора. По думите му е нужна коренна промяна на политическия модел, на олигархичното и задкулисно управление. Според него това може да стане със смелост, а не с „Реформаторския блок на Кунева и Лукарски и с ГЕРБ на Борисов и Цветанов.“ Тези цели изискват ново политическо обединение – „съюз между всички българи, които искат промяна, а не партийна коалиция“, „обединението около ценност, не около договорка“. Кънев смята, че една нова харта може да сложи началото на нов период в развитието на българската република, който да загърби „70-те години на тоталитарната република и фасадната демокрация“.

В договора, който Кънев прочете пред делегатите на съвещанието са очертани седем каузи. Водеща е идеята, че развитието на икономиката и просперитетът на хората трябва да бъдат поставени над привилегированите политически прослойки и властващата олигархия, а данъците да останат там, където са изработени. Той посочи, че първата политическа задача е установяването на независима антикорупционна прокуратура и утвърждаване на силна българска армия в рамките на НАТО, силни служби за сигурност и силна дипломация. Опазване на природата в интерес на местните общности и възкресението на българския дух, свързано с възстановяването на културните и спортни традиции, са също част от предложения договор, който трябва да обедини хората от дясно - центристкия спектър.

2.1.3. Патриотичен фронт

Кандидатите за президент и вицепрезидент на Обединени патриоти – НФСБ, „Атака“ и ВМРО – Красимир Каракачанов и Явор Нотев се наредиха трети на проведените президентски избори с резултат от близо 15% от действителните гласове, равняващо се на 573 000 гласа. Този резултат сумарно надхвърля вота на Патриотичен фронт и „Атака“ на последните парламентарни избори.

По този начин националистите се превърнаха в трета политическа сила и целят висок резултат на следващите парламентарни избори. Лидерите на НФСБ, ВМРО и „Атака“ заявиха категоричното си желание техния общ проект да продължи своята работа и в бъдеще, което според тях ще увеличи шансовете им за добро представяне на следващите избори и повторение на сегашния им резултат.

По време на кампанията Обединените патриоти заложиха на темата с бежанците и опасността за националната сигурност породена от бежанската вълна, което - съчетано със засилващите се страхове на гражданите, доведе до висок резултат за патриотите.

Лидерът на НФСБ Валери Симеонов изрази задоволството си от резултата на изборите. Той обяви този успех като „първа голяма победа“, която занапред ще доведе до още по-силно представителство. Кандидатът за президент Красимир Каракачанов определи Обединените патриоти като „един юмрук, който ще налага правилните решения в българската политика“. Каракачанов обяви, че „това е война за освобождението на България. Искаме да освободим българина от игото на ДПС и на няколко други турски политически партии в България. Искаме да освободим хората от циганската престъпност и от купения вот“.

Каракачанов уточни, че Обединените патриоти са втора политическа сила в Русе, Враца, Долни Дъбник.

Каракачанов заяви, че тяхната кампания е била успешна, защото са заложили на ясни послания - като довършване на оградата на границата с Турция, спиране на нелегалната миграция в България, никакво трайно заселване на нелегални мигранти в България, вдигане на минималната пенсия на българските граждани.

В края на ноември Патриотичен фронт и „Атака“ внесоха предложение за промени между първо и второ четене към обсъждания Закон за държавния бюджет за държавното обществено осигуряване, които предвиждат минималната пенсия да се повиши на 300 лв. или 200 лв. с преизчисляване на всички пенсии, отпуснати в предходни периоди. Според заместник-председателят на парламентарната група на Патриотичния фронт, Искрен Веселинов, двете предложения се правят с цел да се повишат доходите на най-бедните пенсионери. По думите му и двете предложения са на стойност 800 млн. лв. Веселинов каза, че от 2008 г. до 2015 г. средният осигурителен доход е нараснал с 82 на сто, а в същото време пенсиите са нараснали едва с 25 на сто. По думите му това означава, че има чувствително изоставане на доходите на възрастните хора и над 1,7 млн. пенсии трябва да се осъвременят. Според Веселинов преизчисляването ще позволи пенсиите да се вдигнат с около 23% и ще се гарантира по-високо ниво на социална защита с минимална пенсия 200 лв.

2.2. Тенденции в парламентарната опозиция

2.2.1. БСП - лява България

За БСП и за новото ръководство начело с Корнелия Нинова, президентските

избори бяха особено важни. Убедителната победа на Румен Радев и Илияна Йотова са първа победа на БСП на национални избори от 2005 г., когато водената тогава от Сергей Станишев партия спечели изборите и състави коалиционно правителство, заедно с НДСВ и ДПС.

Това дава нов импулс в БСП след тежките изборни загуби, които понесе през последните 10 години при доминация на ГЕРБ в управлението.

След победата на президентските избори лидерът на БСП Корнелия Нинова заяви, че в партията започват реални действия за промяна на БСП с цел превръщането ѝ в модерна лява партия. Нинова заяви, че ще се предложи свикване на заседание на конгреса в началото на следващата година, като негово мото ще бъде „Промяната в БСП“. По думите на Нинова успехът на изборите е началото на тази промяна, но има още много работа за вършене. Тя сподели, че основната цел е БСП да бъде модерната лява партия. Лидерът на БСП обяви, че ще предложи на Конгреса да приеме нова предизборна платформа, с ясни конкретни ангажименти, да стъпи на автентичните леви ценности. Освен това ще бъде предложена нова коалиция за следващите парламентарни избори – различна от досегашната коалиция „БСП лява България“, в която участват 13 партии, като стремежът ще бъде насочен към намаляване на броя на партиите в коалицията. По думите ѝ, ще бъде извършена и организационна промяна в партията, „такава с каквато да се покаже, че отговаряме на очакванията на хората за промени в партията и да бъдат отворени вратите на партията за млади, кадърни хора“.

В края на ноември БСП проведе заседание на Националния съвет на партията. На форума лидерът на партията

Корнелия Нинова обяви намерението в партията да бъде въведена мандатност за партийния лидер, като длъжността може да бъде заемана само два мандата. Освен това Нинова предложи лидерът на БСП да се избира пряко от членовете на партията, а не от конгреса, както беше досега. Мандатност се предвижда и за народните представители, които могат да бъдат депутати не повече от три мандата. За да влязат в сила тези предложения е необходимо на конгреса да бъдат направени промени в устава на партията. Пленумът на БСП направи и няколко кадрови промени в изпълнителните структури на партията. Бяха гласувани оставките на Костадин Паскалев и Юрий Асланов, които вече няма да бъдат членове на Изпълнителното бюро на БСП. Двамата подадоха оставки още преди два месеца, когато ръководството на партията реши да подкрепи ген. Румен Радев за президент. Пленумът освободи от ръководството на партията и Илияна Йотова, след избора ѝ за вицепрезидент. За нови членове в Изпълнителното бюро бяха избрани депутатът Стоян Мирчев, Иван Ченчев и Вяра Йорданова.

2.2.2. ДПС

След като изненадващо за мнозина бившият министър-председател Пламен Орешарски се кандидатира за президент, издигнат от инициативен комитет, в края на месец октомври, той бе подкрепен официално от ДПС. Според лидера на ДПС, Мустафа Карадайъ, Пламен Орешарски се вписва в профила, който партията вижда за този пост - „бъдещият президент трябва да е надпартиен, да осъзнава своята мисия, да бъде убеден демократ, евроатлантик, да има волята да отстоява демократичните достижения, да работи за утвърждаване на правова

и социална държава, да бъде чувствителен към правата и свободите на човека". Освен това по думите на Карадайъ „президентът трябва да бъде обединител на нацията, президент на всички български граждани, да работи за международния авторитет на страната и да отстоява нашите интереси в НАТО и ЕС“.

На пресконференцията след първия тур на президентските избори лидерът на ДПС Мостафа Карадайъ заяви, че с вота си българските избиратели са поискали промяна. Според него българските граждани са подкрепили независимите кандидати. По думите му избирателите на ДПС искат да има промяна в България, тъй като „не е добре да има концентрация на всички институции в ръцете на една партия и още повече в ръцете на една персونا“. По този начин индиректно ДПС подкрепи Румен Радев за балотажа. Карадайъ оцени като позитивна кампанията на ДПС и подкрепата за независимия кандидат за президент Пламен Орешарски.

След избирането на Румен Радев за президент зам.-председателя на ДПС Честин Казак заяви, че движението е допринесло осезаемо за неговата победа. Той припомни, че на първия тур партията застана зад независимия кандидат Пламен Орешарски, а на втория тур призова избирателите си да гласуват за Радев. По думите на депутата генералът е получил „огромна“ подкрепа от избирателите на ДПС. По думите му ДОСТ от своя страна са се „скрили зад големия гръб на ГЕРБ“. Относно гласуването в Турция, където повечето хора с българско гражданство подкрепиха кандидата на ГЕРБ Цецка Цачева, Казак смята, че в Турция „посланията достигат трудно“, а за това кой как ще се представи, ако ДПС и ДОСТ участват в избори, ще се види скоро.

В действителност основен залог на

тези избори за ДПС бе битката с ДОСТ. Това бе и причината партията да подкрепи Орешарски за кандидат президент и по този начин да покаже своите електорални възможности. ДОСТ начело с Лютви Местан, зад която стоят изселническите организации в Турция и има съмнения, че се подкрепя от турската държава, показва, че е в състояние да конкурира ДПС по отношение на вота на българските изселници в Турция. Що се отнася за територията на страната, ДПС доказаха своето голямо предимство пред ДОСТ, въпреки не особено убедителния резултат в Североизточна България – един от бастионите на движението.

На първия тур на президентските избори ДОСТ, която застана зад кандидата на управляващата партия ГЕРБ, Цецка Цачева, е спечелила с около 250 гласа повече в секциите в Турция в сравнение с ДПС. Според данни на ЦИК за Цачева са гласували 7220 души, а за кандидата, подкрепен от ДПС - Пламен Орешарски вотът си са дали 6942 души.

На втория тур ДОСТ спечели повече гласове от ДПС в Турция. За Цецка Цачева са гласували 21 658 души, а за Румен Радев 14 092 от изселниците ни. Цачева спечели в Измир, където резултатът ѝ в шестте секции е общо 5600 срещу 1941 гласа за Радев, в Истанбул с 4355 срещу 2921 гласа, в Бурса - с 5113 срещу 2605 и в Анкара с 669 на 221 бюлетини. Радев е победител в Чорлу – предградие на Истанбул, където в двете секции за него са гласували 2858 души срещу 973 за Цачева, и в секцията с Ергене - там води с 47 гласа.

2.2.3. БДЦ

И през това тримесечие парламентарната група Български демократичен център на практика бе съставена от два

субекта – Народен съюз с лидер Румен Йончев и партия Български демократичен център, с лидер Красимира Ковачка. В началото на октомври с други по-малки формации Български демократичен център се обедини в коалиция „Обединен демократичен център“. В коалицията влизат още и Българската социалдемократическа партия и Радикалдемократическата партия. От новата формация заявиха, че са готови да подкрепят на изборите кандидат президент с дясноцентристки профил.

От своя страна Народен съюз застана зад Красимир Каракачанов и Явор Нотев на президентските избори. Лидерът на Народен съюз Румен Йончев обяви, че кандидатурата на Каракачанов и Нотев ще обедини центристкия и патриотичния вот. Йончев посочи още, че подкрепата е с ясна перспектива за търсене на дългосрочно, стабилно обединение в патриотичния център в българската политика, което да има своите проекции в бъдеще, така че „да се сложи веднъж завинаги край на противопоставянето и разиграването между лявото и дясното.“

По отношение на въпроса с предсрочните парламентарни избори, от БДЦ изразяват резерви. Според тях това Народно събрание трябва да продължи да работи и да излъчи експертно правителство, което те биха подкрепили. Причините за тази позиция са провокирани от предизвикателствата, които стоят пред страната с оглед подготовката за председателството на Европейския съюз и ситуацията с бежанците в близост до нашите граници.

2.2.4. „Атака“

Занапред „Атака“ ще иска бъде разглеждана като част от новия патриотичен блок – Обединени патриоти. Както стана

дума вече, кандидатите за президент и вицепрезидент – Красимир Каракачанов и Явор Нотев от „Атака“ получиха неочаквано висок резултат. По всичко личи, че „Атака“, НФСБ на Валери Симеонов и ВМРО на Красимир Каракачанов, ще се явят в същия формат и на следващите парламентарни избори. И през това тримесечие Волен Сидеров на няколко пъти подчерта пред медиите, че двамата с Валери Симеонов са успели да надмогнат различията си и да изгладят конфликта, който имаха в продължение на няколко години. По думите на Сидеров, до това се е стигнало в името на обединението на патриотичните формации в България, което е в интерес и на страната, защото силно патриотично представителство в българския парламент е гаранция за защитата на националния интерес.

И през това тримесечие направи впечатление все по-умерената реторика на Волен Сидеров. Липсваха обичайните за него скандали, радикални тези, твърде често шумно отстоявани от парламентарната трибуна или на партийни мероприятия. Същевременно обаче популизмът на партията, като нейна основна черта се запазва. Смекчено бе антиевропейското говорене с призивите за излизане от НАТО, както и проруската реторика. Изглежда за това допринася новото обединение, тъй като Валери Симеонов и Красимир Каракачанов поддържат евроатлантическата линия на страната.

2.2.5. АБВ

Кандидатът за президент на АБВ, Ивайло Калфин, получи 3,7% от действителните гласове на изборите. Този резултат разочарова последователите на АБВ, защото показва, че партията на този етап не е в състояние да привлече нови избиратели. Въпреки че Ивайло Калфин е един

от уважаваните и авторитетни български политици с опит, с добра международна репутация, това не бе достатъчно за постигането на по-висок резултат. Очевидно е, че БСП съумява да мобилизира левия електорат и по този начин да остане водеща сила в лявото пространство. Успехът на АБВ на парламентарните избори през 2014 г., изглежда е било конюнктурно явление, след краха на управлението на Орешарски.

След оставката на премиера Борисов от АБВ заявиха, че поддържат искането за предсрочни избори, защото по тяхна оценка това управление е изчерпано като идеи, политики и личности. Според лидера на АБВ, Георги Първанов, предсрочните избори не биха създали нестабилност, дори напротив - биха довели до оздравяване на управлението на страната. Първанов потвърди волята на АБВ на бъдещи избори да работят във формата от 7 партии, подкрепили Ивайло Калфин за президент, като идеята е този състав да се увеличава. Първанов заяви, че тяхната кандидат-президентска двойка е „било най-доброто, предложено в изборната надпревара“.

Първанов определи резултата за техните кандидати като неудовлетворителен. От партията са имали основания да се надяват на по-добър резултат. Той отбеляза, че са направили модерна, стилна кампания с идеи, за разлика от някои от опонентите. По думите му, лошо впечатление е направила „силовата дейност, натискът, внушаването на страха от страна на управляващите в редица региони“.

Ивайло Калфин оцени резултата, който получи, като незадоволителен. Но като партиен вот партията, по думите му, е съумяла дори да увеличи резултата си от предходните парламентарни избори.

След първия тур на изборите Геор-

ги Първанов и АБВ не дадоха еднозначна подкрепа за кандидата на БСП, Румен Радев. Първанов заяви, че не вижда как би гласувал за кандидата на ГЕРБ. Ивайло Калфин от своя страна заяви, че ще бъде направено допитване в партията за това кого да подкрепят на балотажа. По думите му, трудно може някой да каже на симпатизантите как да гласуват. Калфин подчерта, че в партията имат причини за резерви и към Цецка Цачева, и към ген. Румен Радев. Тази позиция показва, че отношенията между БСП и АБВ продължават да бъдат изострени и сложни. У АБВ продължава да се усеща обида след като двете формации не успяха да се обединят и да издигнат заедно кандидатурата на Румен Радев преди няколко месеца, за което водиха интензивни разговори.

2.3. Позиции на партиите по външната и европейската политика

Споразумението за свободна търговия между ЕС и Канада – СЕТА доведе до силна полемика между основните политически партии в страната. От БСП се противопоставиха на решението на кабинета и поискаха да бъде изготвен доклад за очакваните последици за България и българската позиция да бъде гласуване в пленарна зала. ДПС и Патриотичният фронт и „Атака“ също подкрепиха искането за изготвяне на анализ, но гласовете им не стигнаха, поради което то бе отхвърлено в Народното събрание.

Председателят на БСП Корнелия Николова заяви, че падането на визите е много „ниска цена за това национално предателство“. По думите ѝ, ако това споразумение се подпише, то „ще убие българската икономика, ще убие българското земеделие, ще отнеме национален суверенитет, ще засегне трудови дела“. По думите ѝ посещенията на българи в Ка-

нада са под половин процент от всички международни пътувания на българите, а стокообменът между България и Канада е една десета от процента на нашия износ. От „Атака“ също възразиха срещу споразумението с Канада, тъй като според тях то ще убие демокрацията и суверенитета на България и ще доведе до паралелна съдебна система. Подобна позиция заеха и от Патриотичния фронт.

Председателят на Комисията по външна политика в Народното събрание Джема Грозданова от ГЕРБ заяви, че преговорите по това споразумение са приключили през септември 2014 г. По думите ѝ българската позиция е, че България няма да подпише споразумението, докато не отпаднат визите за Канада за всички български граждани през 2017 г. Борис Станимиров от РБ заяви, че България не трябва да подписва споразумението, докато няма писмен ангажимент за отпадане на визите за български граждани.

Анализът на ДПС пък показва, че споразумението по-скоро ще има положителен ефект върху българската икономика, но въпреки това правителството трябва да представи доклад за ефекта от документа.

3. Обществено мнение

Проучване на Алфа рисърч проведено между двата тура на президентските избори показва, че разлика между ГЕРБ и БСП става все по-малка. Ако парламентарните избори се проведат днес, за ГЕРБ биха гласували малко над 30% от избирателите, а за БСП - 28,7%. БСП почти удвоява своя резултат отпреди две години, когато получи подкрепа от 15,4. Ако изборите са днес в парламента биха влезли само 5 партии. Освен ГЕРБ и БСП депутати ще имат още ПФ (6,8%), ДПС (5,7%) и Реформаторският блок (4%).

От Алфа рисърч не изключват вероятността, при формиране на партии на Веселин Марешки и на Слави Трифонов, те също да имат шансове за попадане в парламента.

4. Основни изводи и прогнози

1. Оставката на правителството изправя страната пред нова политическа ситуация. Предизвикателствата пред България след заплахите на Ердоган към Европа, че ще пусне бежанците, стават все по-големи. Перспективата да няма легитимно избрано правителство и работещ парламент след 22 януари 2017 г., засилва рисковете пред страната. Резултатите от президентските избори, които бяха спечелени от Румен Радев, откриха нова политическа ситуация. След като ГЕРБ и БСП върнаха мандатите за формиране на правителство в този парламент, най-вероятно и третата парламентарна група, Реформаторския блок, поканена от президента, няма да сполучи в това начинание и ще се върви към предсрочни избори. По всичко личи, че се наблюдава разместване на основните играчи в партийната система, която вероятно ще се реструктурира на бъдещите парламентарни избори. Очакванията и страховете на политическите сили в дясно, че новоизбраният президент Румен Радев може да промени външно-политическия курс на страната няма да се оправдаят и България ще продължи в традиционното си политическо русло на лоялен и предвидим член на ЕС и НАТО.

2. ГЕРБ записа първо тежко изборно поражение от началото на своето съществуване като партия. Това показва, че в партията има умора и износване от участието си вече толкова години в управлението. Досега партията залагаше на харизмата на своя лидер, но е видно вече,

че и този ресурс все повече се изчерпва. Загубата е възможност за ГЕРБ да направи преоценка на политиките си и публичния си образ, и да „освежи“ партията.

3. След години на тежки вътрешнополитически конфликти РБ в първоначалния си вариант на практика се разпадна. По всичко личи, че ДСБ и Радан Кънев ще поемат по нов път със създаването на нов политически субект. Останалите партии в Блока продължават заедно, но перспективите за успех пред тях на следващите парламентарни избори не изглеждат добри.

4. Обединените патриоти – НФСБ, „Атака“ и ВМРО, постигнаха много добър резултат на президентските избори, което е силна заявка за добро представяне на парламентарните избори. Ако този резултат се повтори, Обединените патриоти биха се превърнали в трета политическа сила в страната. Бежанската криза, конфликтите в близост до границите на страната, засилват страховете на гражданите и съвсем закономерно подобен тип формации ще засилват своето електорално влияние.

5. БСП постигна важна изборна победа. Тя може да бъде началото на подем в партията и гаранция за промени, искани от новото ѝ ръководство начело с Корнелия Нинова. Основно предизвикателство пред БСП е дали ще съумее, като най-голямата и авторитетна партия в ляво, да намери пътища към другите леви формации за обединение на левицата.

6. Целта на ДПС на тези президентски избори бе да покаже своя електорален потенциал. За Пламен Орешарски гласуваха 230 000 избиратели, което се дължеше главно на подкрепата, която получи от ДПС. За ДПС основна цел бе да съизмери своя резултат с този на ДОСТ, които подкрепиха Цеца Цачева. Въпреки че ДОСТ

спечели повече гласове в Турция сред българските граждани, които живеят там, на територията на България ДПС доказаха, че на този етап нямат конкуренция от страна на ДОСТ.

7. БДЦ няма перспектива като единен субект. Народен съюз на Румен Йончев и Обединен демократичен център на Красимира Ковачка ще поемат по различен път след разпускането на този парламент. Перспективи, отново да бъдат парламентарно представени, са малко вероятни.

8. АБВ и нейният кандидат Ивайло Калфин се представиха неубедително на президентските избори. Това, че не подкрепиха еднозначно на балотажа кандидата на БСП Румен Радев не донесе позитив за партията, дори напротив, доведе до объркване сред избирателите на левицата. Път за разбирателство с БСП на този етап не изглежда възможен.

20 декември 2016 г.

За редактора:

Професор, доктор на философските науки, Георги Карасимеонов е преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, директор е на Института за политически и правни изследвания. От 1991 до 1998 г. е председател на Българската асоциация за политически науки. Контакт: ipls@dir.bg

Издател

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
ул. Княз Борис I 97
1000 София, България
Отговорен редактор:
Регине Шуберт, директор

Заявки

e-mail: office@fes.bg

Използването с търговска цел на всички издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.

Всички текстове са достъпни онлайн

www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация, принадлежат на автора/авторите и не отразяват непременно позицията на Фондация Фридрих Еберт.